

LA CATALUNYA DEL NORD

joan-daniel bezsonoff

Els gatets de Perpinyà | François Rabelais parlava de les «paraules gelades». Els nostres vells mots catalans al Rosselló es petrifiquen en les parets i desapareixen de les converses i passen a sobreviure als missals i a les pàgines d'una literatura viva i variada. Després d'*El navegant* de Joan-Lluís Lluís, que comentarem aviat, i de la nostra *La ballarina de Berlín* (permeteu-me l'autobombo), Aleix Renyé, periodista a *El Punt Avui*, acaba de publicar *La llesqueta del septentrió*, una evocació assolellada de la nostra geografia.

Exiliat polític a la Catalunya del Nord, Renyé, natural de Lleida, va treballar a Ràdio Arrels. Li va agradar tant el país que s'hi va maridar i hi va *mainadar*. S'hi va enamorar

de la modalitat rossellonesa de la nostra llengua, que maneja amb destresa. També l'entusiasme el francès, que tortura amb el mateix delit que Salvador Dalí.

El llibre de Renyé és un monòleg sentimental ple d'humanitat. L'autor evoca amb emoció els amics perduts, els anònims fidels a la parla. Explica amb amenitat la nostra catalanitat complexa. La Catalunya del Nord fa segles que ja no és ben bé com el Principat. Tampoc no podem considerar-la tan francesa com la Xampanya o la Normandia. Com diuen en francès, una gata no hi retrobaria els seus gatets. Renyé els recull per contar-los amb paciència les glòries i les misèries d'aquesta punta de Catalunya, castigada per tots els vents de la història. Sort de la geografia.

L'ALT EMPORDÀ

joan ferrerós

Ateneu Republicà de l'Alt Empordà | És verídica i llegenda que Figueres i els seus *hinterland* i *voreland* van ser el bressol del republicanisme sud-pirineenc al segon terç del segle XIX. Tenint França per veïna, durant dècades Fi-

gueres va ser de matriu jacobina; després el centralisme va anar-se convertint en federalisme. Va ser un procés llarg i lent; a Figueres i als seus rerepaís i avantpaís van conviure-hi ambdós: el nuclear i el perifèric. Després el pes dels catalanismes va fer que, ja entrat el segle XX, el federal fos l'hegemònic. En aquells anys deu, vint i trenta de regionalisme —Lliga, Mancomunitat, Estatut del 32—, a l'Empordà el qualificatiu de *federal* va esdevenir popular i ple de sentit; fins i tot va publicar-se una prestigiosa revista, *l'Empordà Fe-*

deral, promoguda per Josep Puig Puigades, el polític i home de cultura probablement més rellevant que ha generat Figueres. I federalista, és clar. Ara, un grup de persones ha fundat l'Ateneu Republicà de l'Alt Empordà, que es va presentar públicament el passat 14 d'abril per recordar que aquest dia de 1932 Francesc Macià va proclamar «la República catalana com a estat integrant de la Federació ibèrica». Presidit per Jordi Torrent, van subratllar l'efemèride Joan Antoni Poch, Isabel Clara Simó i Joan Olòriz. Avui el nou Ateneu no porta adjectiu perquè el catalanisme majoritari, passades les etapes de satèl·lit nacional espanyol, treballa per accedir a la normalitat política.

>> Sala de lectura a la Biblioteca Carles Fages de Climent de Figueres.

BIBLIOTECA CARLES FAGES DE CLIMENT DE FIGUERES

Escriptors a la Biblioteca | Nati Vilanova, l'esforçada, eficient i optimista directora de la Biblioteca Carles Fages de Climent de Figueres, fa uns quants anys que, la vigília de Sant Jordi, convoca els empordanesos que han publicat un llibre durant l'any. La reeixida trobada consisteix a fer-se una fotografia de grup, a fer un brindis per l'efemèride de la rosa i el llibre, i a assegurar-se per seguir un espectacle, que enguany ha estat literari i musical, a càrrec de Joan Massotkleiner i Anna Godoy. Per a molts dels escriptors, acompanyants i curiosos va ser una sorpresa compro-

var que, a l'Empordà, més de vuitanta homes i dones han publicat un o dos llibres els darrers dotze mesos.

Tres rotondes | A l'Empordà ja és tradició que, quan s'endarrereix escandalosament una actuació de Foment, els veïns més directament afectats es manifestin tallant la carretera. És el cas de Bàscara, Pontós, Garrigàs... Ara Navata i Ordís s'han plantat al mig de l'asfalt de la confluència que uneix la carretera de Figueres a Besalú amb la seva «nova» variant. És un encreuament de risc, amb accidents, i hi convé una rotonda perquè, des que es va inaugurar, la nova via és usada per molts vehicles que van de la costa a l'interior i viceversa per evitar ficar-se a Figueres, que encara no té cinturó de ronda. Les altres dues interseccions giratòries són, a Vilafant, l'accés a l'estació del TGV, exigida també a base de talls però que ja està feta, i la d'arribada a Figueres, polèmica perquè en aquest cas, al revés, molts ciutadans no acaben de veure'n millores ni avantatges.

EL BAIX EMPORDÀ

puri abarca

La Pletera, recuperada | Els treballs per al rescat ecològic de la Pletera, al municipi de Torroella de Montgrí - l'Estartit, entre la gola del Ter i els Griells, han finalitzat. Les tasques per desurbanitzar aquest espai es van iniciar el 2014 i han costat 2,9 milions d'euros (un 70 % finançats per la UE i la resta, per les administracions del territori). La zona, un ecosistema de maresmes, llacunes i dunes litorals, ric en vida animal i vegetal, havia estat amenaçada per un projecte d'urbanització de grans dimensions, que es va començar a executar el 1986 (s'hi va construir un passeig i una illa d'habitatges de les sis projectades). El projecte va ser aturat el 1988 i el pla general del 2002 va declarar finalment la zona no urbanitza-

AJUNTAMENT DE TORROELLA DE MONTGRÍ

>> *Llacunes a la Pletera, entre la gola del Ter i els Griells.*

ble. Llavors, es van iniciar els tràmits per tirar endavant el projecte Life Pletera. Ha estat una aposta valenta, que podria haver quedat en no-res, però que ha tingut un bon final. Sens dubte, un exemple a seguir en molts altres indrets del país.

El turisme de creuers | El port de Palamós preveu un balanç molt positiu pel que fa a l'arribada de creuers aquest 2017. Concretament, calcula que passaran per Palamós un 54 % més de passatgers i que hi haurà un 22 % més d'escales de vaixells que durant la temporada del 2016. En les últimes dues dècades, el turisme de creuers ha registrat un creixement espectacular respecte d'altres ofertes. A Europa, el 2009 hi va haver 4,9 milions de consumidors d'aquesta oferta, xifra que el 2012 va passar a ser de 9,3 milions, segons dades oficials. Per una banda, aquesta activitat genera guanys: entre els ports de Palamós i Roses, s'estima que l'impacte econòmic del turisme de creuer en el territori serà de 3,5 milions d'euros aquest any (3,1 a Palamós). Però, per l'altra, no es pot oblidar el dany que una activitat de tal magnitud pot provocar en els ecosiste-

mes. Un cop més, es presenta un difícil equilibri entre el desenvolupament econòmic i la preservació del feble patrimoni natural.

Història de la processó de Verges, per a mainada | Pilarín Bayés ha il·lustrat el llibre *Petita història de la Processó de Verges*, escrit per Màriam Serrà i publicat per l'editorial Mediterrània. El llibre explica als nens i nenes, de manera amena, els orígens de la processó, el perquè de la seva celebració i com es viu aquesta tradició a Verges. I és que els més menuts de la colla també tenen el seu protagonisme, a la Processó dels Petits, que se celebra des de temps immemorials el Dissabte Sant, com un joc d'imitació del gran esdeveniment. L'objectiu dels organitzadors, l'Associació de la Processó de Verges, és que aquesta *petita* representació sigui la base per a futurs actors de la processó del Dijous Sant, la dels *grans*. Tot plegat són accions encaminades a fer perdurar una rica tradició que es remunta a l'edat mitjana i que té la Dansa de la Mort com a punt més espectacular —associada a les epidèmies de pesta negra a Europa. Un luxe per a la història de les tradicions catalanes.